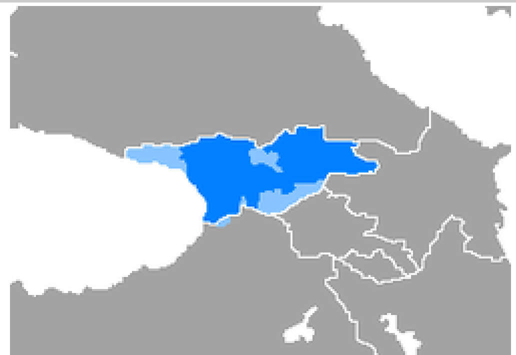
Georgisk

«Georgisk» kan også referere til Georgia.

Georgisk er et kartvelsk (eller sørkaukasisk) språk som er majoritetsspråket i Georgia i Kaukasus, og minoritetsspråk i nabolandene Iran og Tyrkia. Jødegeorgisk er et jødisk språk som er en variant av georgisk, og av og til regnes som et eget språk.

Georgisk ქართული *k'art'uli*	

Brukt i	Georgia Iran Tyrkia Russland Aserbajdsjan Armenia
Antall brukere	4 178 604[1]
Lingvistisk klassifikasjon	Kartvelsk Georgisk **Georgisk**
Skriftsystem	Det georgiske alfabetet
Offisiell status	
Offisielt i	Georgia
Språkkoder	
ISO 639-1	ka
ISO 639-2	geo (B) kat (T)
ISO 639-3	kat

Wikipedia på georgisk
Georgisk på Wiktionary
Portal: Språk

Innhold

Klassifikasjon

Georgisk er det største og mest brukte språket i den kartvelske familien, en familie som også inkluderer svanisk, mingrelsk og lazisk, som alle tales i Georgia (de fleste brukere av lazisk lever imidlertid i Tyrkia).

Det er ikke påvist slektskap mellom georgisk og andre kaukasiske språk enn de kartvelske.

Historie

Man tror at georgisk skilte seg fra megreliansk og lazisk tidlig på 1000-tallet f.Kr. Basert på graden av forandring i språket, antar lingvister (f.eks. G. Klimov, T. Gamkrelidze og G. Machavariani) at det første skillet i språkfamilien forekom på 2000-tallet f.Kr, da svanisk skilte seg fra de tre andre språkene.

Georgisk har en rik litteraturtradisjon. Det eldste overlevende verket på georgisk er *Martyrdommen til den hellige dronning Shushanik* (*წამებაჲ წმიდისა შუშანიკისი დედოფლისაჲ*) av Iakob Tsurtaveli, fra det 5. århundre e.Kr.

Skriftsystem

Utdypende artikkel: Det georgiske alfabetet

Georgisk har blitt skrevet med flere skriftsystemer i historien. I dag er det det georgiske alfabetet («mkhedruli») som brukes. Det georgiske alfabetet har 33 bokstaver som brukes til vanlig, og et halvt dusin bokstaver som nå er foreldete. Bokstavene stemmer nesten helt til lydene i georgisk.

Ifølge de tradisjonelle historiene som ble skrevet ned av Leonti Mroveli i det 11. århundre, ble det georgiske alfabetet laga av Pharnavaz I, den første kongen av Kaukasisk Iberia (også kalt Kartli), i det tredje århundre f.Kr. De første eksemplene fra alfabetet stammer imidlertid fra 5.–4. århundre f.Kr. I løpet av århundrene ble alfabetet modernisert. I dag finnes tre forskjellige varianter av det georgiske alfabetet, som er så forskjellige fra hverandre at man ikke kan forstå de to andre ved å forstå ett. Disse variantene kalles «asomtavruli» (majuskler), «nuskhuri» (minuskler) og «mkhedruli». Det finnes ingen majuskler eller minuskler i mkhedruli.

Grammatikk

Utdypende artikkel: Georgisk grammatikk

Georgisk er et agglutinerende språk. Det er visse for- og etterstavelser som settes sammen for å danne verb. I noen tilfeller finnes det opptil åtte morfemer i ett verb samtidig. Et eksempel er *ageshenebinat* («dere hadde bygd»). Verbet kan deles inn i flere deler: *a-g-e-shen-eb-in-a-t*. Hvert morfem her har betydning for hvilken tid verbet er i og hvem som utførte handlingen.

Synkope er et utbredt fenomen i georgisk. Når en etterstavelse (spesielt flertallssuffikset -*eb*-) legges til et ord som har enten vokalene *a* eller *e* i siste stavelse, faller denne vokalen bort. For eksempel betyr *megob**a**ri* «venn». For å si «venner» sier man *megobr**ebi***, med tap av *a* i siste stavelse i rota.

Det er sju kasus i georgisk: nominativ, ergativ, dativ, genitiv, instrumentalis, adverbial og vokativ. Setninger bygges vanligvis opp med subjektet i nominativ og objektet i akkusativ (eller dativ). Dette er imidlertid motsatt i mange tilfeller (noe som for det meste avhenger av verbets karakter). Dette kalles en dativkonstruksjon. I fortid av transitive verb, og i nåtid av verbet «å vite», står subjektet i ergativ.

Georgisk er et postposisjonelt språk, hvilket betyr at adposisjoner plasseres etter (i stedet for foran) substantivene de gjelder, enten som endelser eller som egne ord. Mange georgiske postposisjoner er avhengige av at substantivet er i en viss kasus. (Dette er på samme måte som preposisjoner styrer kasus i flere indoeuropeiske språk, som tysk, latin og russisk.)

Den primære setningsstrukturen i georgisk er subjekt–verb–objekt, men ordstillinga er ikke like streng som f.eks. engelsk. Ikke alle ordstillinger er godkjente, men det er mulig med f.eks. subjekt–objekt–verb. Georgisk har ikke noe grammatisk kjønn, og også pronomen er kjønnsnøytrale. Språket har ingen artikler, så «gjest», «en gjest» og «gjesten» sies på samme måte.

Ordforråd

Georgisk har et rikt avledningssystem. Fra én rot kan man ved hjelp av bestemte for- og etterstavelser avlede mange substantiver og adjektiver. For eksempel kan følgende ord avledes fra rota -*Kart*-: *Kart**veli*** (en georgier), *Kart**uli*** (språket georgisk) og ***Sa**kart**velo*** (Georgia).

Georgisk bruker et tjuetallssystem, i likhet med baskisk og dansk. For å uttrykke tall som er større enn 20 og mindre enn 100 sies først antall tjue-tall, og så resten. For eksempel er «93» ოთხმოცდაცამეტი *otkh-m-ots-da-tsamet'i* (bokstavelig fire-ganger-tjue-og-tretten).

Referanser

1. ^ Ethnologues tall fra 1993 (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=kat)

Litteratur

- Pavle Ingorokva. # Georgian inscriptions of antique.- Bulletin of ENIMK, vol. X, Tbilisi, 1941, s. 411-427 (på georgisk)
- Zaza Aleksidze. Epistoleta Tsigni, Tbilisi, 1968, 150 sider (på georgisk)
- Korneli Danelia, Zurab Sarjveladze. Questions of Georgian Paleography, Tbilisi, 1997, 150 sider (på georgisk, med engelsk oppsummering)
- Elene Machavariani. The graphical basis of the Georgian Alphabet, Tbilisi, 1982, 107 sider (på georgisk, fransk oppsummering)
- Ivane Javakhishvili. Georgian Paleography, Tbilisi, 1949, 500 sider (på georgisk)
- Ramaz Pataridze. The Georgian Asomtavruli, Tbilisi, 1980, 600 sider (på georgisk)
- «Great discovery» (om akademiker Levan Chilashvilis ekspedisjon).- Avis «Kviris Palitra», Tbilisi, 21.–27. april 2003 (på georgisk)

Eksterne lenker

- Georgian (https://web.archive.org/web/20101230075059/http://www.lmp.ucla.edu/Profile.aspx?menu=004&LangID=58) - UCLA Language Materials Project, University of California Los Angeles (UCLA).
- Georgisk internettside / Portal med informasjon om georgisk kultur og språk (http://www.kartuli.com/)
- Georgisk grammatikk online (https://web.archive.org/web/20021015170100/http://www.armazi.com/georgian/)
- Online-spill på georgisk (http://www.flyordie.com/games-ge.html)
- Norsk-georgisk ordbok (https://lykt.xyz/nor/)